

František Havlíček – oběť dvou totalit

PETR MALLOTA

František Havlíček se narodil 2. 12. 1908. Letos v prosinci by mu tedy bylo 100 let. Do jeho života vstoupily dvě zruďné totality, které si v Československu nenápadně předaly žezlo. Zatímco tu první, nacistickou, se mu podařilo přežít, byť byl vězněn a jeho příbuzní popraveni, druhá, komunistická, už jeho životní pouť násilím převala. Jeho osud a osudy jeho blízkých jsou pro nás mementem. Poskytují nám svědectví o praktikách obou režimů a o celé mašinerii, která jim sloužila. To by ale nemělo být vše. Ukazují nám také, že u nás byli lidé, kteří se s tímto zlem, ať už mělo podobu „černou“, či „rudou“, nesmířili a s prostředky, jež měli k dispozici, se mu postavili na odpor. Toto je příběh jednoho z nich.

Ve dnech 27.- 29. května 1952 se v plzeňském Fučíkově sále – pro tuto příležitost zvláště upraveném a „vyzdobeném“¹ – konalo tajné líčení se skupinou František Havlíček a spol. Státní soud Praha za předsednictví dr. Jaroslava Nováka, kterému sekundovali jako soudci z povolání dr. Josef Grebeníček a kpt. Oldřich Noveský a jako soudci z lidu pak Václav Vítek a ing. František Doušek, projednával případ devíti lidí, z nichž sedm bylo někdejšími či aktivními příslušníky SNB. Již první věty žaloby: *Buržoazní společnost záměrně vychovávala zvláště ní kasty lidí, které postupně zbavovala jakékoliv morálky a pak jich používala*

k provádění nejšpinavějších prací, které příslušníci buržoazie sami nechtěli provádět, jsouce zvyklí si na jakoukoliv práci zjednat² nenechávaly nikoho na pochybách, že se jedná o politický proces, a že tedy lze předpokládat mimořádně tvrdé tresty, zejména pak pro Františka Havlíčka, plukovníka SNB ve výslužbě. I on totiž patřil k těm, které státní prokurátor ve svém „eposu“ charakterizoval jako [...] armádu četníků, kteří za vyhlídku snadného živobytí a možnosti uplatňovatí svoji služební moc prakticky bez kontroly nad příslušníky vykořisťovaných tříd, z kterých často sami vyšli, byli ochotni udržovat kapitalistický spo-

lečenský řád surovým terorem i vraždami.³ Kdo vlastně byl František Havlíček?

ZAČÁTEK PROFESNÍ KARIÉRY

Jak již bylo uvedeno, František Havlíček se narodil 2. prosince 1908 v Čestíně nedaleko Kutné Hory jako syn četníka. Měl dva sourozence – sestru Libuši a bratra Oldřicha. Po vchození pěti tříd obecné školy a dvou tříd školy měšťanské začal studovat sedmiletou reálku v Kutné Hoře, na které složil v roce 1928 maturitu. Téhož roku v srpnu nastoupil vojenskou prezenční službu, v rámci níž zahájil jako četař aspirant stu-

1 Známe dokonce i cenu této „výzdoby“: jednalo se o částku 1050 Kčs, kterou uhradil ze svého soudruh Kouba, propagační referent Krajského výboru KSČ v Plzni. Později žádal o její proplacení.

2 *Národní archiv* (dále jen NA), f. Státní prokuratura Praha, sp. zn. 6 Spt I 42/52, nezprac.; žaloba Státní prokuratury v Praze z 13. 5. 1952, s. 2.

3 Tamtéž.

František Havlíček po zatčení Státní bezpečností

Foto: ABS

dium na Vojenské akademii v Hranicích. Z ní byl v roce 1931 vyřazen jako poručík pěchoty a dál působil v armádě jako vojenský gážísta. Dosáhl hodnosti nadporučíka a v roce 1936 přešel k četnictvu. Absolvoval četnický kurz v Brně (15. 7. – 15. 10. 1936) a poté byl přidělen na velitelství v Klatovech. Zde poznal svou budoucí ženu Annu, rozenou Suchou, která bydlela s rodiči a bratrem v Obytci nedaleko Klatov. Její rodiče se živilo jako zemědělci, navíc vlastnili v téže obci hostinec. A právě tento hostinec měl sehrát v prvním dějství rodinné tragédie svou roli. Ale nepředbíhejme. V den svých dvacátých devátých narozenin, tedy 2. prosince 1937, se nadporučík Havlíček s o osm let mladší Annou, švadlenou módního salonu v Klatovech, oženil. Přestože doba jim příliš nepřála, pokoušeli se novomanželé žít normálním životem. 31. ledna 1939

se jim narodila dcera Eva. V těchto letech jim byli oporou zejména rodiče novomanželky, se kterými měli velmi vřelé vztahy. Přišla ovšem německá okupace a František Havlíček – nyní již protektorátní četník – byl převelen do Vysokého Mýta a po necelých třech měsících do Chrudimi. Zde strávil dva roky, dokonce povýšil na kapitána a v listopadu 1941 byl přidělen na Zemské četnické velitelství do Prahy.⁴

PRVNÍ DĚJSTVÍ TRAGÉDIE

Dalo by se říci, že do této chvíle se přes těžké poměry panující v protektorátu, ještě zostřené po útoku na Sovětský svaz a po příchodu zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha do Prahy, všechna neštěstí a hrůzy patřící ke každodenní okupační realitě Františku Havlíčkovi a jeho blízkým vyhýbaly. To se však mělo změnit. Přišel osudný 15. duben

1942. Bedřicha Suchého, Havlíčkova tchána, zatklo v Obytci klatovské gestapo. Už o pět dní dříve Němci zadrželi jeho čtyřiatřicetiletého syna a v následujících dnech a týdnech se stejně vedlo i dalším padesáti protektorátním občanům z Obytce a blízkého okolí. 21. dubna přišla řada i na Františka Havlíčka. Podle průběhu a rozsahu této akce bylo od počátku jasné, že se jedná o promyšlený a pečlivě načasovaný krok. O celé věci si můžeme učinit představu na základě dochovaných dokumentů německých soudů, které tehdy působily na území protektorátu. Po důkladném vyšetřování vedeném obvyklými metodami zjistily orgány gestapa, že *obžalovaný Suchý vlastnil od května 1940 do svého zatčení zabavený rozhlasový přijímač. Krátce poté, co jej přinesl domů, se na něm pokusil naladit vysílání zahraničních rozhlasových stanic. Přitom narazil na londýnský vysílač. Poté, co*

4 Z doby jeho pražského působení se dochoval záznam o ohlášení změny bydliště. František Havlíček se přestěhoval z Prahy III., Novodvorská 458, do Kunratic, okres Praha-venkov. Zajímavé je ale datum 15. dubna 1942, kdy Policejní ředitelství Praha podávalo Státnímu zastupitelství v Kutné Hoře žádost o výpis z rejstříku trestů Františka Havlíčka, což byl rutinní postup v takové věci. Řízením osudu to bylo právě v den, kdy klatovské gestapo zatklo Bedřicha Suchého, tchána Františka Havlíčka. NA, f. Policejní ředitelství Praha II., všeobecná spisovna (1941–1950), sign. H 1252/7 - F. Havlíček, žádost o výpis z rejstříku trestů z 15. 4. 1942.

Bedřich Suchý, tchán Františka Havlíčka, po zatčení gestapem

Foto: ABS

jeho vysílání několikrát poslouchal sám, přizval k poslechu svého syna Bedřicha. [...] Během doby se okruh posluchačů neustále rozšiřoval, přičemž zpočátku poslouchali jen dobří známí hostinského a jeho syna, potom pravidelní hosté a nakonec i příležitostní hosté. [...] Celkem se podařilo zjistit, že v hostinci Suchého poslouchalo zahraniční zpravodajské vysílání trvale přes 50 osob.⁵ Je jasné, či minimálně velmi pravděpodobné, že stopu gestapu poskytl někdo z mnoha posluchačů, kteří se účastnili těchto sezení. Vlastenecký zápal Bedřicha Suchého, který však podcenil zásadu opatrnosti, přehodil výhybku osudu směrem k tragickému konci. Německá justice se chopila příležitosti zastrašit široký okruh obyvatelstva na Klatovsku a tvrdé tresty měly tuto odstrašující funkci naplnit. Bedřich Suchý i jeho syn byli odsouzeni k trestu smrti a na podzim roku 1943 v Drážďanech popraveni. František Havlíček vyvázl s 4,5letým trestem káznice a ztrátou

občanských práv na 4 roky. Tento relativně nízký trest byl odůvodněn tím, že se mu podařilo prokázat jen to, že vysílání londýnského rozhlasu poslouchal pasivně – několikrát během své dovolené u rodičů manželky v červnu 1941.

Lze si asi jen těžko představit pocity rodiny, jež v krátké době přišla o tři mužské členy, kteří se dostali do nacistického soukolí, aby se dva z nich již nikdy nevrátili. Existující prameny podávají jasnou svědectví o marných nadějích a zoufalém boji, který sváděli zbylí rodinní příslušníci a jejich známí s tehdejší německou justicí. Boji, který v žádném případě nemohli vyhrát. Všechny žádosti o udělení milosti pro otce a syna Suché byly zamítnuty. Definitivní konec všech nadějí znamenal vyjádření příslušného důstojníka gestapa v Praze, postoupené prostřednictvím Hlavního úřadu říšské bezpečnosti v Berlíně vrchnímu státnímu návladnímu u Lidového soudu v Berlíně, ze dne

12. června 1943. Zde se praví: *Zvláštní okolnosti, které by se měly brát v úvahu při posuzování žádosti o milost pro Bedřicha Suchého, neexistují. Udělení milosti se proto nedoporučuje. V případě, že dojde k vykonání rozsudku, vznáším námitku proti tomu, aby mrtvola popraveného byla vydána rodinným příslušníkům odsouzeného k jejímu pohřbení v protektorátu.*⁶

Bohužel něco podobného se bude opakovat o několik let později, s úplně stejným výsledkem, přičemž dikce a metody si budou až zlověstně podobné.

OBJEDNANÁ SVĚDECTVÍ Z TÁBORA

Prozatím ale sledujme osud Františka Havlíčka po vynesení rozsudku říšského soudu. Konkrétní fakta z této doby chybějí, víme jen, že se v roce 1943 ocitl v koncentračním táboře v Greusenu, kde bylo v té době vězněno mnoho Čechů. Existují sice jakási svědectví o tom, jak si zde počínal, jsou však velmi pro-

5 Archiv bezpečnostních složek (dále jen ABS), f. Německé soudy v říši, sign. 141-367-4; obžaloba vrchního státního návladního u německého Zemského soudu v Praze z 22. 9. 1942, s. 2.

6 ABS, f. Německé soudy v říši, sign. 141-367-2; Vyjádření k otázce udělení milosti z 12. 6. 1943.

Bedřich Suchý, švagr Františka Havlíčka, po zatčení gestapem

Foto: ABS

blematická, ne-li zcela bezcenná. Jejich význam spočívá pouze v tom, že svědčí o nanejvýš zavrženíhodných metodách a postupech Státní bezpečnosti (StB) na počátku padesátých let. Pocházejí totiž z doby, kdy Františka Havlíčka zatkla a vyšetřovala komunistická policie, a měla sloužit k jeho morálnímu deklasování. První má původ v protokolární výpovědi Františka Nohejla ze dne 18. února 1952.⁷ Tento bývalý politický vězeň a člen KSČ od roku 1932 si vzpomínal, že František Havlíček do tábora přišel počátkem roku 1944. Zajímavé je, že se František Nohejl přes zjevný zájem vyšetřujících orgánů ve své výpovědi vyhýbá kategorickým odsudkům, spíše jen naznačuje. Podiví se např. nad tím, že

si Havlíček v táboře zachoval silnou postavu: [...] *bylo nám nápadné, že si uchovává svoji sylnou [sic] postavu, ač jsme měli všichni o stravu nouzi,*⁸ otře se o jeho třídní příslušnost: [...] *většinou se pohyboval mezi úředníky, živnostníky a faráři,*⁹ nadnese podezření o informování dozorců ve věci ukrývané mapy s vyznačeným postupem fronty: [...] *To se opakovalo dvakrát a nám bylo záhadou, kdo nás prozradil,*¹⁰ ale vždy pak provádí jakousi korekci svých výroků: [...] *Nemohu však tvrdit, že by byl měl usnadňován pobyt v táboře ze strany Němců za nějaké služby pro ně*¹¹ [...] *Ani v tomto případě však nemohu označit udavačem Havlíčka, neb jsme nic nezjistili, co by tuto domněnku uvádělo.*¹²

Výpověď Františka Nohejla komunistické vyšetřovatele zřejmě příliš neuspokojila, a tak si o dva měsíce později opatřují druhé svědectví, jehož vyznění je již jednoznačné. Ve stylizovaném, tzv. otázkovém protokolu se Zdeněk Kejmar rozpomíná, že [...] *ihned po příchodu Havlíčka do tábora se tento projevil jako starý „typický četník“ z předmnichovské republiky a vyhledal si společnost bývalých důstojníků z armády nebo četnictva, se kterými se pak stýkal po celou dobu v táboře. Ostatní vězně-dělníky přehlížel jako ostatní, se kterými se stýkal a vycházel s námi jen v nejnútnejších případech.*¹³ Aby nikdo nezůstal na pochybách ohledně Havlíčkova morálního profilu, protokol dále uvádí, že [...] *byl tak bezcharakterní, že sbíral*

7 ABS, f. Vyšetřovací spisy Krajské správy StB Plzeň, sign. V-1218/Plzeň, Osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Františku Havlíčkovi; protokol o výpovědi Františka Nohejla z 18. 2. 1952.

8 Tamtéž.

9 Tamtéž.

10 Tamtéž.

11 Tamtéž.

12 Tamtéž.

13 ABS, f. Vyšetřovací spisy Krajské správy StB Plzeň, sign. V-1218/Plzeň, osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Františku Havlíčkovi; protokol o výpovědi Zdeňka Kejmara z 30. 4. 1952.

Im Namen des Deutschen Volkes

In der Strafsache gegen:

- 1.) den Gastwirt und Landwirt *Bedřich S u c h ý* aus Obitz (Bez. Klattau), geboren am 18. Juli 1890 in Obitz,
- 2.) den Kellerer und Fleischergehilfen *Bedřich S u c h ý* aus Obitz (Bez. Klattau), geboren am 19. Januar 1918 in Obitz,
- 3.) den Koch *Oldrich S e b e s t a* aus Obitz (Bez. Klattau), geboren am 2. Oktober 1920 in Obitz,
- 4.) den Landwirt *Josef M a r t i n e k* aus Obitz (Bez. Klattau), geboren am 21. November 1898 in Borieschín,
sämtlich Protektoratsangehörige,
zur Zeit in dieser Sache in gerichtlicher Untersuchungshaft,

wegen Vorbereitung zum Hochverrat u. a.

hat der Volksgerichtshof, I. Senat, auf Grund der Hauptverhandlung vom 28. Mai 1943, an welcher teilgenommen haben

als Richter:

Oberlandesgerichtsrat Dr. Illner, Vorsitzender,
Landgerichtsdirektor Störbeck,
Generalmajor der Landespolizei a. D. Meißner,
H-Obersturmbannführer Sander,
SA-Gruppenführer May,

als Vertreter des Oberreichsanwalts:

Erster Staatsanwalt Dr. Künne,

für Recht erkannt:

Die Angeklagten *S u c h ý* der Ältere, *S u c h ý* der jüngere, *S e b e s t a* und *M a r t i n e k* haben vom Mai 1940 bis April 1942 in der Gastwirtschaft des Älteren *S u c h ý* mit anderen Gästen feindliche Hetznachrichten abgehört und hierdurch die Losreißung Böhmens und Mährens vom Reich vorbereitet. Die Angeklagten *S u c h ý* der jüngere und *M a r t i n e k* haben ferner bereits im

Jahre

Jahre 1939 vor Ausbruch des Krieges deutschfeindliche Schriften weitergegeben.

Die beiden Angeklagten *S u c h ŷ*, die die Rundfunksendungen veranstaltet und dadurch bewußt Feindpropaganda getrieben haben, werden

zum *T o d e*

verurteilt.

Die bürgerlichen Ehrenrechte haben sie für immer verloren.

Die Angeklagten *S e b e s t a* und *M a r t i n e k*, die an den Rundfunkveranstaltungen teilgenommen haben, werden

S e b e s t a zu 8 Jahren Zuchthaus und 8 Jahren Ehrverlust und *M a r t i n e k* zu 10 Jahren Zuchthaus und 10 Jahren Ehrverlust verurteilt. Den zu zeitigen Zuchthausstrafen verurteilten Angeklagten *S e b e s t a* und *M a r t i n e k* wird die Untersuchungshaft auf die Strafe angerechnet.

Die Richtigkeit der vorstehenden Abschrift wird beglaubigt und die Vollstreckbarkeit des Urteils bescheinigt.

Berlin, am 31. Mai 1943

Thiele, Ansrat

als Urkundsbeanter der Geschäftsstelle.

Beglaubigt:

Lunnenstein, Sekretär
als Urkundsbeanter der Geschäftsstelle.

Vrchní strážmistr Václav Šnaidr, souzený a popravený spolu s Františkem Havlíčkem

Foto: ABS

odhozené nedopalky přímo před „bachaři“,¹⁴ a dále naprosto nesmyslnou příhodu z konce války, kdy se měly americké jednotky, které předtím osvobodily tábor, dostat do obklíčení Němců a v této situaci žádat vězně o pomoc: [když] *byli jsme vyzváni, abychom přímo bojovali proti Němcům, utekl společně s ostatními důstojníky do sklepů, kde vyčkali, až boj skončil.*¹⁵ Navíc protokol obsahuje tvrzení, že si on a jemu podobní počítali dny v koncentračním táboře a kolik jim za tyto dny bude po skončení války zapláceno.¹⁶ Z celého svědectví tak má pro rekonstruování této kapitoly Havlíčkova života hodnotu jen zmínka o tom, že se v Greusenu objevuje roku 1943, když předtím pobýval ještě v jiném koncentračním táboře, a že je zde „pracovní“ zařazen jako pomocník na rýsovací desce.

PŘEDEHRA K DRUHÉMU DĚJSTVÍ TRAGÉDIE

Přicházejí první poválečné dny, a zatímco mnozí slaví, rodina Suchých se vzpomíná na dva těžké ran, které jí nacisté uštědřili. Bolest zmírňuje alespoň to, že se František Havlíček vrací živý z koncentračního tábora a přejímá starost o zbytek rodiny. V této době je reaktivován a stává se oblastním velitelem nově se formujícího Sboru národní bezpečnosti (SNB) v Klatovech. Navíc působí jako styčný důstojník s americkými vojenskými úřady. Že tato funkce je vlastně předehrá k dalšímu, již druhému dějství rodinné tragédie, v tuto chvíli tuší asi jen málokdo. Zatím totiž nic nenasvědčuje tomu, že by budoucnost měla přinést něco zlého. František Havlíček vstupuje jako mnoho jiných do KSČ, 1. říj-

na 1946 je navíc povýšen na podplukovníka SNB. Nastává zajímavá situace, protože je z titulu své funkce zodpovědný za vyšetření okolností případu v Obytci, který později projednává lidový soud v Klatovech. Zde se ukazuje, že jeho osobní angažovanost, která se pochopitelně projevuje v silné touze nalézt onoho informátora gestapa, je spíše přítěží. Při výsleších si pravděpodobně počíná velmi tvrdě. Dostává se také do konfliktu s předsedou lidového soudu dr. Kolorusem, kterému vytýká špatné vedení celého případu. O tomto sporu i o jeho vyřešení se dovídáme ze zprávy Ústředního akčního výboru justice o cestě podniknuté v záležitosti očisty justičních úřadů ve dnech 9.–12. března 1948.¹⁷ Konflikt obou mužů je totiž zároveň konfliktem dvou významných představitelů KSČ, Havlíčka jako oblastního velitele SNB a Koloruse jako předsedy okresního soudu ve Kdyni. Z porízeného písemného záznamu vyplývá, že byly vyslechnuty obě strany, přičemž Havlíček upozornil na to, že obžalovaný Schobra byl při hlavním přelíčení blízko doznání, avšak dr. Kolorus nepochopitelně nařídil přestávku, po které se obžalovaný již nepřiznal. Navíc tento muž o několik dní později uprchl z věznice Krajského soudu v Klatovech. Dr. Kolorus se hájil tím, že přestávku udělal na žádost členů senátu, nikoli ze své vůle, a dr. Švec ve své výpovědi upozornil, že případ byl přidělen dr. Kolorusovi právě pro jeho nezaujatost a absenci vazeb na místní občany.¹⁸ Ať už je pravda jakákoli, na základě zjištěných skutečností bylo rozhodnuto přeložit dr. Koloruse do Litoměřic a u soudu pak byly provedeny další změny.

14 Tamtéž.

15 Tamtéž.

16 Tamtéž.

17 ABS, f. Zemský odbor bezpečnosti (ZOB), sign. 300-1-3, zpráva Ústředního akčního výboru o cestě v záležitosti očisty justičních úřadů z 9. 3 a 10. 3. 1948.

18 Tamtéž.

ODBOJ A ZATČENÍ

Bylo-li řečeno, že František Havlíček vstoupil v roce 1945 do KSČ, je zapotřebí k tomu dodat několik upřesňujících informací.¹⁹ Předně tento krok nebyl motivován skutečným politickým přesvědčením, byť by mohla válečná zkušenost i u něj vyvolat jistou iluzi o nutnosti změny. Co je však v tomto ohledu směrodatné, je jeho skutečné chování před, ale hlavně po únoru 1948. František Havlíček si zřejmě jako prvorepublikový četník, který choval sympatie spíše k agrárikům, uvědomoval, že nové poměry znamenají postupné potlačování svobody a demokracie. Když pak došlo v únoru 1948 ke komunistickému puči, začal proti vzniklé diktatuře aktivně bojovat. Těžko lze s jistotou vystopovat, kdy vše začalo, už jen proto, že zprvu probíhalo vše legálně – nezapomínejme, že jeho styk s představiteli americké vojenské správy byl v popisu jeho práce jako oblastního velitele SNB a styčného důstojníka. Již tehdy pravděpodobně získal důležité kontakty, které později využil. Ve vyšetřovacích spisech StB se v této souvislosti opakuje a skloňuje jméno jistého kapitána Hawashe, který měl být americkým zpravodajským důstojníkem.²⁰

Zajímavá je ovšem také otázka vazeb Františka Havlíčka na Československou stranu národně socialistickou (ČSNS), jejímž vedoucím představitelem, zejména pak dr. Petru Zenklovi, měl podávat informace o situaci v KSČ, SNB a o náladách obyvatelstva v jeho okrese. Tak to alespoň později sám uváděl ve své výpovědi.²¹ Jako „spojka“ údajně fungoval Oldřich Formánek, disponent tiskárny Melantrich, který prý tyto zprávy po schůzkách v Klatovech a Praze doručoval do centrály ČSNS.²² Vý-

znamným počinem – pokud se tak skutečně stalo – bylo chování pplk. Františka Havlíčka během únorových událostí. Tehdy totiž působil v Praze jako náčelník štábu asistenčních jednotek SNB a díky tomu se mu podařilo včas zajistit v ústředním sekretariátě ČSNS v Melantrichu některé důvěrné materiály, které se díky tomu nedostaly do rukou komunistů. Bohužel se zatím nepodařilo tuto bezesporu velmi zajímavou kauzu nijak verifikovat, jako pramen zůstávají pouze výpovědi zatčených.

Jaká asi byla ve skutečnosti odbojová činnost Františka Havlíčka po únoru 1948? Primárním pramenem pro její zhodnocení zde bohužel zůstávají materiály z „dílny“ StB, které jsou dosti nespolehlivé a zavádějící. Jak známo, orgány StB konstruovaly obvinění z trestné činnosti za použití psychického i fyzického týrání zadržovaných osob či různých forem provokací. Vše nasvědčuje tomu, že tomu tak bylo i v tomto případě. To ostatně potvrdil ve svém rehabilitačním rozsudku i zvláštní senát Krajského soudu v Plzni v roce 1969, který se zabýval návrhem dvou někdejších Havlíčkových spoluobviněných.²³

Přes tyto skutečnosti je téměř jisté, že František Havlíček skutečně udržoval spojení s americkou zpravodajskou službou, kterou informoval o dění v Československu a předával jí zprávy zejména bezpečnostního charakteru. Tyto kontakty se nejspíše realizovaly formou ilegálních schůzek s výše zmíněným kapitánem Hawashem na hraničním přechodu v Železné Rudě, kam Havlíček dojížděl pod falešnými záminkami z titulu své funkce. To trvalo někdy do letních měsíců roku 1948. Pak již tento způsob nadále nebylo možno praktizovat a kontakty se přerušily. Další

ilegální styk byl ovšem znovu obnoven s pomocí strážmistra Václava Šnaidra, jenž byl toho času služebně přidělen na stanici ve Všerubech. Již předtím tento Havlíčkův podřízený několikrát využil svého postavení, aby převedl několik osob do západního Německa. Na podzim roku 1948 napomohl k opuštění ČSR i strýci svého představeného, jistému Lávičkovi z Piešťan, který ilegální spojení následně obnovil. Například tak zprávy putovaly přes Václava Šnaidra na hranice, kde si je vyzvedávaly spojky, jako byl např. jistý Němec Geigr. V celé věci figuruje i bývalý poslanec ČSNS Josef Ševčík, kterému snad byly taktéž adresovány některé zprávy. Do tohoto podniku se postupně různým způsobem zapojilo větší množství osob, např. Lávičkova dcera Drahuše či další příslušníci SNB, ovšem rozhodně ne tak, jak později udávaly administrativní protokoly sepsané s těmito osobami.

V létě 1949 odchází František Havlíček, u něhož se projevují zdravotní potíže způsobené vězněním v nacistickém koncentračním táboře, od Sboru národní bezpečnosti do penze. Je uznán invalidou. Později začíná pracovat jako statistikář v národním podniku Západočeské mlýny. Po nějaké době se pokouší opět navázat spojení se zahraničím. To je osudný krok. Stane se totiž obětí řízené provokace StB, která se systematicky snaží vyhledávat a infiltrovat ilegální organizace v tomto exponovaném regionu. V návrhu na zatčení Františka Havlíčka, který 9. srpna 1951 sepsal strážmistr František Hovorka, mimo jiné čteme: *[...] Dále pak jsem zjistil, že Havlíček, který pro svoji nemoc odešel od Sboru do penze, ztratil spojení do zahraničí a napojil se na našeho spolupracovníka, o kterém se domnívá, že přišel ze zahra-*

19 V roce 1950 byl pro neplnění stranických povinností z KSČ vyloučen.

20 ABS, f. Vyšetřovací spisy Krajské správy StB Plzeň, sign. V-1218/Plzeň.

21 ABS, f. Vyšetřovací spisy Krajské správy StB Plzeň, sign. V-1218/Plzeň, protokol o výpovědi F. Havlíčka z 6. 5. 1952.

22 Tamtéž.

23 NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. 6 Ts I 33/52, nezprac.; rozsudek zvláštního senátu Krajského soudu v Plzni z 27. 3. 1969.

ničí. Tomuto předal osobně neb přes mrtvou schránku, kterou sám vybuřoval na svém pozemku, a přes spojku několikrát zprávy rázu vojenského, hospodářského a politického. Tyto zprávy získává z přímého napojení na VO Stb Klatovy, stanici SNB a pravděpodobně i na některého člena místní vojenské posádky v Klatovech. Havlíček obdržel poštou ze zahraničí časopis L'HUMANITÉ s ilegální vložkou psanou v českém jazyce s protistátním obsahem. Tuto však Havlíček neodevzdal našim bezpečnostním orgánům, ale dal ji našemu druhému spolupracovníku, který se na něho napojil.²⁴

František Havlíček je 23. srpna 1951 zatčen a předán do věznice Krajského soudu v Plzni. V dalších týdnech pak podobně končí i mnoho dalších osob, včetně jeho manželky Anny Havlíčkové.

VYŠETŘOVÁNÍ A SOUDNÍ PROCES

Zatčení Františka Havlíčka a jeho ženy Anny završuje rodinnou tragédii. Jeden druhého již nikdy nespátrá. Anna, která je držena v nejistotě a izolaci od okolního světa ve věznici, z psychického vypětí a strachu o manžela těžce nervově onemocní, zatímco František Havlíček je vyšetřovatelem StB podrobován brutálním výslechům (ty nijak nezaostávají za výslechy gestapa) a donucen k absurdním přiznáním. Sám sebe tak Havlíček označuje za *dávného nepřitele dělnické třídy*, [...] *odchovance kapitalistické předmnichovské republiky* a [...] „četnického lotra“, jehož [...] *nenávisť k pracujícím lidu byla vždy velká*, a to, jak sám doznává, i tehdy, kdy byl [...] *internován v Německu v koncentračním táboře*.²⁵ Později zvláštní

senát Krajského soudu v Plzni při projednávání žádosti o rehabilitaci Františka Měrky a Josefa Šnaidra podle zákona č. 82/68 Sb. konstatuje ve věci Havlíček a spol. hrubé porušení zákonnosti i procesních pravidel, a to jak ze strany vyšetřujících orgánů, tak ze strany soudu. V této souvislosti mimo jiné zazní: [...] *Obvinění totiž následkem tohoto fyzického a psychického týrání byli již tak vyčerpáni, že se snažili dostati za každou cenu před soud, o kterém se domnívali, že je řádně podle práva posoudí a vydá spravedlivý rozsudek. Že tomu tak bylo, je patrné i z té skutečnosti, že jak zvláštní senát zjistil výpovědi svědka Emiliána Bejčka, obviněný František Havlíček při konfrontaci s ním před Bejčka poklekl a se sepnutými rukama ho prosil, aby se doznal k něčemu, co ani on, ani Bejček ve skutečnosti nespáchali*.²⁶ V jakém stavu se museli vyšetřování tehdy nacházet, ilustruje i fakt, že jeden z nich – právě zmiňovaný Emilián Bejček – ztratil v průběhu vyšetřování 47 kilo tělesné váhy.²⁷

Vše je tedy připraveno na velký proces, u kterého politický sekretariát ústředního výboru KSČ vyslovuje souhlas s tím, aby ministerstvo spravedlnosti uložilo Státní prokuratuře požadovat dva absolutní tresty, a to pro Františka Havlíčka a Václava Šnaidra.²⁸ Hlavní líčení je přitom koncipováno jako tajné – účastnit se ho má jen organizovaná veřejnost, tvořená příslušníky SNB a členy Pohraniční stráže – a navíc jako instruktážní, což znamená, že má být školou pro méně zkušené soudruhy, jakými jsou soudce Josef Grebeníček z Tachova a klatovský prokurátor Václav Hav-

líček. Když jsou pak s ohledem na typ procesu vybráni i „vhodní“ obhájci, může ještě před zahájením procesu státní prokurátor ministerstvu spravedlnosti sdělit, že [...] *na základě učiněných příprav se dá očekávat hladký průběh procesu*.²⁹

Samotné přelíčení začíná 27. května 1952 o osmé hodině ranní ve Fučíkově sále v Plzni. Překvapení se nekoná, jednotliví obvinění, zlomení svými vyšetřovateli a náležitě instruování, vypovídají shodně s administrativními protokoly. Oba prokurátoři – dr. Karel Čížek i Václav Havlíček – pak vše jaksepatří „moderují“. František Havlíček hned na počátku prohlašuje, že se cítí vinen, a přiznává se ke špionáži a dalším protistátním aktivitám. Snad doufá, stejně jako ostatní, v mírnější trest, pokud se nebude nijak vzpírat výkonu komunistické spravedlnosti. Na dotazy přisedícího a prokurátora tak odpovídá zcela ve svůj neprospěch: *Do výslužby jsem se dostal podvodem. [...] Při povyšování jsem vždy nadřžoval všem příslušníkům bývalého četnictva. [...] Od roku 1945 jsem nevynechal ani jedné příležitosti, abych uškodil republice*.³⁰ Se svědeckou výpovědí Zdeňka Kejmara, bývalého vězně koncentračního tábora v Greusenu, tvrdícího před soudem, že se *obviněný k dělníkům a hlavně k příslušníkům KSČ choval jako „nadčlověk“*, Havlíček souhlasí: *Výpověď jest správná, nemám připomínek*.³¹ K svědkovi Eduardu Vintiškovi, bývalému Havlíčkovu řidiči: *Výpověď jest správná, nemám připomínek*.³² K svědkovi Josefu Popelíkovi, který je sem přiveden z vazby a sám čeká na soud kvůli spolupráci s Havlíčkem:

24 ABS, f. Vyšetřovací spisy Krajské správy StB Plzeň, sign. V-1218/Plzeň, návrh na zatčení F. Havlíčka z 9. 8. 1951.

25 ABS, f. Vyšetřovací spisy Krajské správy StB Plzeň, sign. V-1218/Plzeň, protokol o výpovědi F. Havlíčka z 6. 5. 1952.

26 NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. 6 Ts I 33/52, nezprac.; rozsudek zvláštního senátu Krajského soudu v Plzni z 27. 3. 1969, s. 5.

27 Tamtéž.

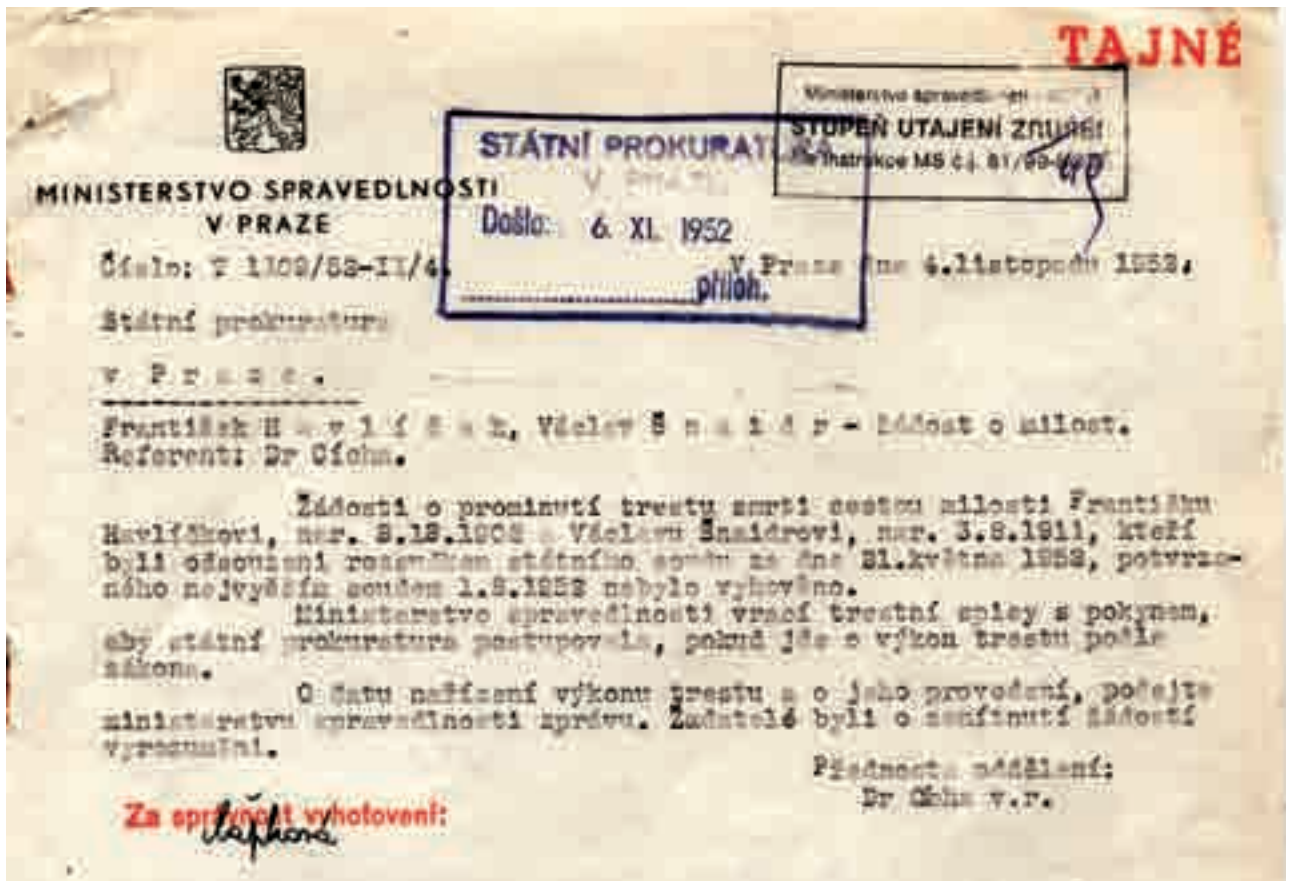
28 NA, f. ÚV KSČ – Politický sekretariát, sv. 26, a. j. 97, zpráva o soudním případě proti F. Havlíčkovi ze 14. 5. 1952.

29 NA, f. Státní prokuratura, sp. zn. 4 Spt I 42/52, nezprac.; zpráva Státní prokuratury ministerstvu spravedlnosti z 24. 5. 1952.

30 NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. 6 Ts I 33/52, nezprac.; protokol o hlavním líčení, 27.–29. 5. 1952.

31 Tamtéž.

32 Tamtéž.

Zpráva ministerstva spravedlnosti Státní prokuratury Praha o zamítnutí žádosti o milost ze 4. listopadu 1952

Foto: NA

Výpověď jest správná, nemám připomínek.³³ V půl deváté večer je líčení přerušeno. Následujícího dne, tj. 28. května, pokračuje vše ve vyjetých kolejích, snad kromě toho, že je přednesen obšírný znalecký posudek z oboru státněbezpečnostního a politického zpravodajství, který – jak se dalo očekávat – upozorňuje na obzvláštní nebezpečí vyplývající z činnosti obviněných: [...] Touto činností byla nesmírně poškozena a zvláště nebezpečně ohrožena bezpečnost a obrana lidově demokra-

tické republiky Československé.³⁴ Ještě před obědem, ve 13.00, je ukončen i druhý den přelíčení, aby se hned následujícího rána o půl deváté sešel soud znovu, nyní již k vyhlášení rozsudku. Ještě předtím má však slovo prokurátor, který po 65 minut trvajících tirádě navrhuje tresty na základě žaloby, poté krátce řeční obhájci, o jejichž skutečné angažovanosti ve prospěch klientů hovoří i to, že jsou později státním prokurátorem pochváleni, že se zhostili svého poměrně

velmi těžkého úkolu dobře,³⁵ a nakonec dostanou slovo i obžalovaní. Havlíček upozorňuje, že jeho otec byl četníkem ještě za Rakouska, a že byl tudíž vychováván v staré buržoasní morálce.³⁶ Po krátké závěrečné poradě – hlasování bylo jednomyslné – se soudci vracejí do sálu a předseda soudu dr. Jaroslav Novák vylašuje rozsudek. Jím je František Havlíček za zločin velezrady (§ 78 trestního zákona), vyzvědačství (§ 86 trestního zákona) a sabotáže (§ 85 trestního zákona) od-

33 Tamtéž.

34 NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. 6 Ts I 33/52, nezprac.; znalecký posudek z oboru státněbezpečnostního a politického zpravodajství, s. 14.

35 NA, f. Státní prokuratura Praha, sp. zn. 4 Spt I 42/52, nezprac.; zpráva Státní prokuratury Generální prokuratury o průběhu procesu z 30. 5. 1952.

36 NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. 6 Ts I 33/52, nezprac.; protokol o hlavním líčení, 27.–29. 5. 1952.

Vězeňská fotografie Anny Havlíčkové

Foto: NA

souzen k trestu smrti, ztrátě státního občanství a propadnutí celého jmění. Stejně se vede i Václavu Šnaidrovi. Kromě toho padnou čtyři doživotní tresty, jeden trest odnětí svobody na 22 let, jeden trest na 20 let a jeden trest osmiletý. Ze strany soudců a prokurátorů je proces *hodnocen všemi kladně [...] jako dobrá škola pro přítomnou veřejnost.*³⁷ Soudce Grebeníček se v této souvislosti přiznává, *že tak těžký proces by si zatím netroufal vést, ale že by byl s to za pomoci instruktora menší státní soudní věc zpracovat a odlišit.*³⁸

Je 10 hodin, 29. května 1952. Podplukovníku Františku Havlíčkovi zbývá necelých pět měsíců života.

MAJETKOVÁ PERZEKUCE

Paralelně s přípravou justiční vraždy podplukovníka Havlíčka, kdy bylo nut-

no alespoň formálně dodržovat obvyklý postup, vedou komunistické instituce boj i na jiných frontách. Již 28. listopadu 1951 předává Velitelství oddílu Státní bezpečnosti Klatovy Okresnímu národnímu výboru v Klatovech některé věci zabavené při vyšetřování, kupříkladu *2 pytle mouky o celkové váze asi 50 kg.*³⁹ Dne 16. dubna 1952 pak rozhoduje státní prokurátor v zastoupení, dr. Faltys, o zajištění majetku Františka Havlíčka podle § 283 odstavce 1 trestního řádu [...] *poněvadž je důvodná obava, že bude výkon propadnutí jmění zmařen nebo ztížen.*⁴⁰ 21. května 1952, tedy šest dní před zahájením hlavního líčení s Františkem Havlíčkem a spol., se dostaví do bytu Havlíčkových v Nicově dvoučlenná delegace z finančního referátu Okresního národního výboru v Klat-

ovech, aby sepsala veškerý majetek manželů Havlíčkových. Za přihlížení vyděšené a psychicky zlomené Marie Suché, tchyně Františka Havlíčka, je tak např. úředně zaznamenána existence jednoho gauče, tří polštářů červené barvy, jednoho podhlavníku, šesti čalouněných židlí, dvou křesel, jedné vkladní knížky, ale také jednoho páru černých cviček, jedné britvy (označena jako *rezivá*) a jedné malované kolébky ze dřeva.⁴¹ Později je nutno provést jistou korekci, protože třináctiletá dcera Eva se ocitá spolu se svou babičkou bez jakýchkoli prostředků. Proto státní prokurátor rozhoduje 14. října 1952 o propuštění některých zajištěných věcí *k zabezpečení nutné výživy nezletilé dcery Evy Havlíčkové, nar. 1939, o jejíž výchovu je odsouzený Havlíček povinen podle zákona pečovat...*⁴² Jedná se o *1 sekretář, 1 gauč, 1 křeslo, 1 židli, 1 stůl, 1 hodiny, 1 kabát s kožešinovou podšívkou, 1 kabát tmavohnědý s kožešinovým límcem /imitace/, 1 tmavočervené šaty, 1 letní a 1 zimní košili a 1 vkladní knížku.*⁴³ Ještě 11. dubna 1953 zasílá velitelství oddílu Sboru vězeňské stráže Krajské prokuratury v Praze jako součást propadlého jmění 927,30 Kčs a Havlíčkův snubní prsten.⁴⁴

6. prosince 1954 tak konečně může vedoucí finančního odboru rady Okresního národního výboru v Klatovech sdělit Krajské prokuratury v Praze, *že realizace majetku výše jmenovaného je skončena a výtěžek za prodané jmění činí Kčs 16.503,36, čímž pokládáme tuto záležitost za skončenou a vyřazujeme ji z další evidence.*⁴⁵

37 NA, f. Státní prokuratura Praha, sp. zn. 4 Spt I 42/52, nezprac.; zpráva Státní prokuratury Generální prokuratury o průběhu procesu z 30. 5. 1952.

38 Tamtéž.

39 NA, f. Státní soud Praha, 6 Ts I 33/52, nezprac.; záznam o předání zabavených věcí Okresnímu národnímu výboru z 28. 11. 1952.

40 NA, f. Státní soud Praha, 6 Ts I 33/52, nezprac.; usnesení státního prokurátora o zajištění veškerého majetku obviněného z 16. 4. 1952.

41 NA, f. Státní soud Praha, 6 Ts I 33/52, nezprac.; protokol o soupisu zajištěného majetku obviněného z 21. 5. 1952.

42 NA, f. Státní soud Praha, 6 Ts I 33/52, nezprac.; usnesení státního prokurátora o propuštění některých věcí z 14. 10. 1952.

43 Tamtéž.

44 NA, f. Státní soud Praha, 6 Ts I 33/52, nezprac.; zpráva o zaslání peněžního obnosu a prstenu z 11. 4. 1953.

45 NA, f. Státní soud Praha, 6 Ts I 33/52, nezprac.; sdělení Okresního národního výboru v Klatovech Krajské prokuratury v Praze o ukončení realizace majetku F. Havlíčka z 6. 12. 1954.

Rozsudek.

Jm é n e m r e p u b l i k y !

Státní soud v Praze, odd. 6., uznal po hlavním líčení, provedeném ve dnech 27. až 29. května 1952 v Plzni a dne 29. května 1952 skončeném, takto právem:

Obvinění:

1./ František H a v l í š e k ,
nar. 2./12. 1908 v Čestíně, o. Kutná Hora, pplk. SNB v. v.,
nyní úředník Západočeských mlýnů v Klatovech, posledně bytem
v Klatovech, Leninova 360,

2./ Václav Š n a f d r ,
nar. 3./8. 1911 v Tupadlech, o. Klatovy, vrchní strážmistr
SNB v činné službě, posledně bytem v Bazděkově 96, o. Klatovy,

3./ Oldřich N o v á k ,
nar. 20./4. 1911 v Hořátku, o. Nymburk, vrchní strážmistr
SNB v činné službě, posledně bytem v Klatovech, Dvořákova
378/III.,

4./ František K o z á k ,
nar. 10./3. 1912 v Horním Poříčí, o. Horažďovice, vrchní
strážmistr SNB v činné službě, posledně bytem v Klatovech,
Ulice čsl. tankistů 372/III.,

5./ Emilian B e j č e k ,
nar. 5./5. 1912 v Osekú, o. Rokycany, býv. npor. SNB, nyní
řidič a pomocný dělník ve Sběrných surovinách, n. p. v Plzni,
posledně bytem v Plzni, Křížkova 1,

6./ Josef B a š t á ř ,
nar. 28./2. 1910 v Praze, býv. škpt. SNB, nyní skladník
ČSSZ v Nýraku, posledně bytem v Klatovech, Třída čsl.

partyzánů 348/III.,

7./ Josef Dušek,

nar. 31./7. 1910 ve Zdikově, o. Vimperk, vrchní strážmistr
SNB v činné službě, posledně bytem v Sušici 353/II.,

8./ František Měrka,

nar. 1./2. 1911 v Chropyni, o. Kroměříž, nájemce chaty, po-
sledně bytem v Novém Hrozenkově 1031, o. Vsetín,

9./ Josef Šnaidr,

nar. 29./10. 1921 v Tupadlech, o. Klatovy, vedoucí tavírný
sýrů, posledně bytem v Tupadlech 29, o. Klatovy,

všichni t. č. ve vazbě,

jsou vinni,

že:

I. František Havlíček, Václav Šnaidr,
Oldřich Novák, František Kozák, Josef Baš-
tář a Josef Šnaidr tím, že

František Havlíček a Václav Šnaidr
stali se v roce 1948 registrovanými agenty americké zpravo-
dajské služby a vytvořili v západním pohraničí Čech v letech
1948 až 1951 špionážní bandu, jejímiž členy se stali Oldřich
Novák, František Kozák a Josef Baštář,

Josef Šnaidr

v roce 1949 nebo v roce 1950 v Nýrsku slíbil Karlu Haladovi
spolupráci jako spojka v přenášení špionážních zpráv pro
americké špióny,

společili se navzájem s Josef Šnaidr a Karlem
Haladou k vyuvídání státního tajemství v úmyslu vyzraditi je
cizí moci, František Havlíček a Václav Šnaidr
na tím účelem vešli ve styk s cizí mocí, při tom všichni,
až na Josefa Šnaidra, páchali tento čin v době, kdy
byli aktivními příslušníky SNB, tedy až jim byla povinnost
uchovávat státní tajemství výslovně uložena, František

o d a n z u j í s e

z a t o :

1./ František H a v l í č e k

podle § 86 odst. 3 tr. zákona se zřetelem na ustanovení
§ 22 odst. 1 tr. zákona k trestu s m r t í ,

2./ Václav Š n a i ě r

podle § 86 odst. 3 tr. zákona se zřetelem na ustanovení
§ 22 odst. 1 tr. zákona k trestu s m r t í ,

3./ Oldřich N o v á k

podle § 86 odst. 3 tr. zákona se zřetelem na ustanovení
§ 22 odst. 1 tr. zákona s s použitím ustanovení § 29
odst. 2 tr. zákona k trestu odnětí svobody na d o ž i v o -
t í ,

4./ František K o z á k

podle § 86 odst. 3 tr. zákona se zřetelem na ustanovení
§ 22 odst. 1 tr. zákona s s použitím ustanovení § 29
odst. 2 tr. zákona k trestu odnětí svobody na d o ž i v o -
t í ,

5./ Emilian B e j č e k

podle § 78 odst. 3 tr. zákona se zřetelem na ustanovení
§ 22 odst. 1 tr. zákona s s použitím ustanovení § 29
odst. 2 tr. zákona k trestu odnětí svobody na d o ž i v o -
t í ,

6./ Josef B a š t á ř

podle § 86 odst. 3 tr. zákona se zřetelem na ustanovení
§ 22 odst. 1 tr. zákona s s použitím ustanovení § 29
odst. 2 tr. zákona k trestu odnětí svobody na d o ž i v o -
t í ,

7./ Josef D u š a k

podle § 85 odst. 3 tr. zákona se zřetelem na ustanovení
§ 22 odst. 1 tr. zákona s s použitím ustanovení § 30 tr.

Ke spisii

V Praze dne 28. 5. 1952

J. Klavík

STÁTNÍ PROKURATURA
V PRAZE
Došlo: 30. V. 1952
krát _____ příloh _____

Státní prokuratura - Praha

Věc: Závazek z uvolnění zájmových věcí.

SPII / 42 / 15 / 12

Na podkladě usnesení státní prokuratury v Praze byl zájmový věcný majetek Frant. Havlíčka, nar. 2. 12. 1908 a jeho manželky Anny Havlíčkové, roe. Suché, nar. 25/VI 1916.

V důsledku toho, zájmové ONV firm ref. Klatovy protokolem upsali věcný zájmový majetek.

Jako oba uvidění manželé jsou se sebou zúčastnili zde zájmové realitní deon. Eva Havlíčková, nar. v. 1939, kterou jsem jako její tabulka vedla do svého spravování a ude. vše výměny, výměny a účelné spouštění, nyní na mně. Souvisejí jsem sama, zároveň (Tímto pokračují mého, manželka B. Suchého a mého syna B. Suchého) upřítel jsem důvěrně a, nřam, sehopna vyjítka, a proto prosím, aby nejen zájmové vklady, patřící mě domy a sítě, ale i část, nabytku, záložna a prádla, byla vyřáda se zabavení pro potřeby, mě realitní, místy, lvy Havlíčkové, dnes již dospívající, aby mě jim byla dána možnost poskytnouti je řádnou výměnou a výměnou.

Doufám, že mé žádosti bude vyhověno.

Tímto tímto žádosti, zavázám se ONV firm ref. v Klatovské, na vědomí.

V dokonale sítě

Marie Suchá - Havlíčková

Žádost Marie Suché, tchyně Františka Havlíčka, o vydání části zabavených věcí

Foto: NA

POSLEDNÍ DĚJSTVÍ

V případě Františka Havlíčka a Václava Šnaidra pak dostávají věci rychlý spád. 27. června 1952 zasílá JUDr. Josef Rychetský, zastupující Františka Havlíčka, Nejvyššímu soudu v Praze odvolání, kde žádá o zmírnění trestu i vzhledem k tomu, že *Státní soud neuzal náležitý zřetel na to, že od počátku okupace se aktivně účastnil boje proti okupantům, i když tento boj pojmá z úzkého národnostního hlediska a i když se v koncentračním táboře nechoval zcela správně. I na toto chování měla vliv výchova v mládí.*⁴⁶ Ovšem o výsledku odvolacího řízení je už dávno rozhodnuto jinde. 1. srpna 1952 Nejvyšší soud za předsednictví dr. Václava Michala (za generální prokuraturu je zde dr. Emanuel Čimburá), jemuž jsou k ruce jako soudci z lidu Josef Duchoslav (zaměstnanec ČSD) a František Budil (časoměřič), dále dr. František Burda, pplk. dr. Sedláček a pplk. dr. Mančal jako soudci z povolání, potvrdí – s nepodstatnou změnou u Václava Šnaidra – rozsudek soudu nižší instance.⁴⁷ Nyní již zbývá oběma mužům poslední instrument, jak zabránit nejhorsšímu, totiž žádost o milost, která může změnit absolutní trest v trest odnětí svobody na doživotí. Kanceláři prezidenta republiky ji František Havlíček podává ještě téhož dne: [...] *Hlavně však prosím o milost nikoliv na ohledem na svou osobu, ale s ohledem na svou rodinu.*⁴⁸ V těchto kritických týdnech nezůstává nečinná ani dcera Eva, která v zoufalé situaci, v níž se se svojí babičkou nachází, má ještě tolik síly, že posílá osobní dopisy Klementu Gottwaldovi (25. 7. 1952) i jeho manželce Martě (22. 8. 1952).

Úřední oznámení o popravě Františka Havlíčka

Foto: NA

Na úpěnlivé prosby třináctileté dívky, která se prezidentovi svěřuje: *Loňského roku byli oba moji rodiče zatčeni a zůstala jsem sama se starou babičkou, která od doby obou poprav je těžce nemocná. O mamince dosud nic nevím a tatínek je odsouzen k smrti* [...] a která Martě Gottwaldové o měsíc později píše: *Vážená paní prezidentová, vím, že jsem ještě příliš mladá, než abych mohla pochopit tatínkovu vinu, ale prosím Vás, co nejpokorněji Vás prosím, tak z celého srdce, jak jen dovedu, je-li to jen trochu možné, pro Boha Vás prosím přimluvit se za život mého tatínka,*⁴⁹ však přicházejí chladné úřední odpovědi bez jakéhokoli náznaku soucitu. V prvním případě je konstatováno: *Prezident republiky Vás nebude moci osobně přijmout, protože všechen jeho čas je na dohlednou*

*dobu vyplněn neodkladnými státními povinnostmi,*⁵¹ v druhém se pak sděluje: *Pani Marta Gottwaldová odevzdala nám k vyřízení Váš dopis: považovali jsme jej za žádost o milost a postoupili jsme jej – opět – ministerstvu spravedlnosti k dalšímu řízení podle § 205 trestního řádu.*⁵²

Vše jde tedy obvyklou cestou, cestou, ze které není návratu. Ministerstvo spravedlnosti tak, jak ukládá zákon, postupuje případ Státnímu soudu Praha, v jehož pravomoci je na základě § 205 doporučit prezidentu republiky, aby udělil, či neudělil milost. V neveřejném zasedání, které probíhá dne 14. srpna 1952 u Státního soudu v Praze, se během hodiny senát jednomyslně usnází milost nedoporučit, protože *nejsou zde podle přesvědčení senátu žádné důvody, kte-*

46 NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. 6 Ts I 33/52, nezprac.; odvolání Františka Havlíčka k Nejvyššímu soudu z 27. 6. 1952.

47 NA, f. Nejvyšší soud, sp. zn. To IV 270/52, nezprac.; rozsudek Nejvyššího soudu z 1. 8. 1952.

48 NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. 6 Ts I 33/52, nezprac.; žádost Františka Havlíčka o milost z 1. 8. 1952.

49 NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. 6 Ts I 33/52, nezprac.; dopis Evy Havlíčkové prezidentu republiky z 25. 7. 1952.

50 NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. 6 Ts I 33/52, nezprac.; dopis Evy Havlíčkové Martě Gottwaldové z 22. 8. 1952.

51 Archiv Kanceláře prezidenta republiky (dále jen AKPR), f. Kancelář prezidenta republiky, sign. T 5561/52, koncept odpovědi na dopis Evy Havlíčkové z 4. 8. 1952.

52 AKPR, f. Kancelář prezidenta republiky, sign. T 5561/52, koncept odpovědi na dopis Evy Havlíčkové z 1. 9. 1952.

ré by nasvědčovaly tomu, že jmenování odsouzení by neměli být navždy odstraněni z lidské společnosti, jakožto zapřísáhlí nepřátelé dělnické třídy a pracujícího lidu, jejichž důvěru plně zklamali.⁵³ Po podobně zdůvodněném, také jednomyslném, a tudíž co do výroku identickém rozhodnutí Nejvyššího soudu se věc dostává na stůl ministerstva spravedlnosti. To pro Klementa Gottwalda zpracovává zprávu datovanou dnem 12. září 1952, která v závěru obsahuje obvyklou formuli: *Nepoužije-li pan prezident republiky svého práva podle § 205 odst. 4 tr. z., ministerstvo spravedlnosti nevyhoví žádostem o milost a dá poukaz, aby trest smrti na Františku Havlíčkovi a Václavu Šnaidrovi byl vykonán.*⁵⁴ Dělnický prezident nezklame. 11. listopadu 1952 v poledne je Františku Havlíčkovi a Václavu Šnaidrovi v pankrácké věznici sděleno, že trest smrti bude vykonán příštího dne o 5. hodině ranní. A tak se i stane. Podplukovník František Havlíček, oběť dvou totalitních režimů, končí svůj život na Pankráci 12. listopadu 1952.

Jaké jsou další osudy těžce zkoušené rodiny, kterou nacisté a komunisté v rozpětí devíti let připraví o tři blízké? Její členové se zprvu o exekuci na Františku Havlíčkovi ani nedozvědí, je jim slibována možnost návštěvy odsouzeného, s tím, že k ní budou později vyzváni. 15. listopadu, tedy již tři dny po smrti Františka Havlíčka, píše tak jeho matka Hermína Havlíčková Státní prokuratuře: *Vaším dopisem ze dne 22. 8. t. r. bylo mé dceři Libuši Schlaghamerské, zde, sděleno, že budeme vyrozuměni o po-*

*volení k návštěvě k na smrt odsouzenému Františkovi Havlíčkovi [...] Ponevadž do dnešního dne jsme žádný dopis nedostali, prosím snažně, zda-li by mně bylo dovoleno poslati mému synu malý balíček k jeho svátku 3. 12. t. r. Děkuji Vám předem za Vaši laskavou odpověď.*⁵⁵ Podobné je to i s dopisem Anny Havlíčkové, která píše manželovi z vazby: [...] *Františku, 2. prosince budem spolu 15 let. Ten den máš narozeniny, bude ti 44 let. Františku, já ti přeji k Tvým narozeninám i jmeninám. To, co si přejem všichni, a to jest, aby jsi nám byl zachován a byl zdrav a ještě dlouho živ.*⁵⁶ Přestože tento dopis není datován, z kontextu lze dovodit, že František Havlíček již pravděpodobně nebyl v době jeho sepsání mezi živými. O smrti manžela nevěděla paní Havlíčková ještě 28. března 1953, tedy téměř čtyři měsíce po vykonání rozsudku: *Myslím, že by se [můj zdravotní] stav zlepšil, kdybych věděla o manželovi a matce s dcerkou.*⁵⁷ A co dopisy na rozloučenou? 12. listopadu 1952, tedy v den popravy Františka Havlíčka, je státní prokurátor dr. Karel Čížek zaslá Krajské správě StB k nahlednutí. V instrukcích pak praví: *Dopisy mně budiž po použití vráceny. V žádném případě však nebudtež dopisy expedovány adresovaným.*⁵⁸

SLOVO ZÁVĚREM

Je evidentní, že v krušných dobách bývají správná rozhodnutí nejtěžší a přinášejí nejčastěji bolest a utrpení. František Havlíček jistě nemusel zahájit svou odbojovou činnost proti komunistům, jeho tchán a švagr

mohli nečinně přihlížet německé okupaci a vyvarovat se jakýchkoli vlasteneckých aktivit, ale neudělali to. Nemohli se totiž smířit s devastací elementárních lidských práv, ke které zde docházelo. To je stálo život.

Bilance Anny Havlíčkové tak byla strašlivá: otec a bratr – popraveni nacisty, manžel – popraven komunisty. Sama je po dlouhé vazbě odsouzena v březnu roku 1953 k trestu odnětí svobody na dvacet let, který si odpývá v Plzni, Praze a Pardubicích. Je odloučena od jediné dcery, které je v době jejího zatčení 13 let. Přesto ji to nezlomí. Vzdoruje. I proto se z kriminálu dostává až v květnu 1960 na základě amnestie. Její matka ještě žije, shledává se s dcerou. V posudku, který je na ni ve věznici v Pardubicích před jejím propuštěním vypracován, se říká: *V kolektivu byla oblíbená jen u osob stejného ražení, jako je sama. Styky vyhledávala jen mezi lidmi reaktivně smýšlejícími a dnešní zřízení je jí lhostejné. Její názory nasvědčují tomu, že svoje názory nezměnila. Trest svůj účel v podstatě nesplnil.*⁵⁹ Mohlo se jí dostat většího ocenění?

Když byla Anna Havlíčková 28. března 1953 předávána do plzeňské věznice, dostala k vyplnění dotazník. Stálo tam: *Jaké byly pohnutky Vaší trestné činnosti? Anna Havlíčková napsala: Strach o manžela a tvrdý postup lidově demokratického zřízení proti příslušníkům vlastního národa, již dost zdeptaného okupací.*⁶⁰

František Havlíček i Anna Havlíčková byli rehabilitováni podle zákona č. 119/90 Sb.

53 NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. 6 Ts I 33/52, nezprac.; protokol o neveřejném zasedání Státního soudu ve věci doporučení milosti z 14. 8. 1952.

54 AKPR, f. Kancelář prezidenta republiky, sign. T 5561/52, zpráva ministerstva spravedlnosti prezidentu republiky z 12. 9. 1952.

55 NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. 6 Ts I 33/52, nezprac.; dopis Hermíny Havlíčkové Státní prokuratuře ze dne 15. 11. 1952.

56 NA, f. Státní soud Praha, sp. zn. 6 Ts I 33/52, nezprac.; dopis Anny Havlíčkové manželovi, nedatováno.

57 NA, f. Správa sboru nápravné výchovy, osobní spis Anny Havlíčkové, nezprac.; dotazník z 28. 3. 1953.

58 NA, f. Státní prokuratura Praha, sp. zn. 4 Spt I 42/52, nezprac.; zpráva o zaslání dopisů Krajské správě StB prokuraturou z 12. 11. 1952.

59 NA, f. Správa sboru nápravné výchovy, osobní spis Anny Havlíčkové, nezprac.; posudek náčelníka Nápravně-pracovního tábora v Pardubicích z 10. 5. 1960.

60 NA, f. Správa sboru nápravné výchovy, osobní spis Anny Havlíčkové, nezprac.; dotazník z 28. 3. 1953.